

'Geen anekdotisch hallelujaverhaal maar een onafhankelijke cultuurhistorische studie'

| DOOR: STEVEN VAN GALEN |

Sommige verhalen zijn te mooi om niet waar te zijn. Zoals het verhaal - we schrijven 1830 - van de alleenstaande, straatarme moeder in de Rotterdamse sloppenwijk die haar zesjarig dochtertje Cornelia meegeeft aan een rondreizend circus. Dit in de hoop haar kind een betere toekomst te geven dan haar in Rotterdam wacht.

Cornelia ontpopt zich tot een circusamazone van grote klasse, monstert aan bij een ander circus en trouwt daar met een even begaafd amazonerijder: Wilhelm Carré. Hun huwelijk zal de geboorte blijken te zijn van circus Carré, een van de grote Europese circusdynastieën van de negentiende en twintigste eeuw.

Het verhaal wordt met veel gevoel voor romantiek en gelardeerd met veel historische details opgedist in het eerste hoofdstuk van *Een plek om lief te hebben. Geschiedenis van Carré*. Auteur Mariëtte Wolf heeft zich, met de opdracht de geschiedenis van Carré te boek te stellen, drie jaar lang in een zolderkamer bij Carré opgesloten om

→ **Een plek om lief te hebben.**
Geschiedenis van Carré

→ **Mariëtte Wolf**

→ **Uitgeverij Boom**

→ **ISBN 9789461052858**

in 2012, ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van Carré, te voorschijn te komen met een nauwgezet en onderhoudend boek over het beroemdste theater van Nederland. 'Geen anekdotisch hallelujaverhaal maar een onafhankelijke cultuurhistorische studie', was het uitgangspunt bij het schrijven van dit boek en daarin is Mariëtte Wolf geslaagd.

Circustheater

De eerste twee hoofdstukken van het boek zijn gewijd aan de voorgeschiedenis van Carré, van oorsprong een circustheater. De wortels van het circus liggen in Londen, bij de openbare demonstraties kunstrijden door de Engelse officier Philip Astley. Vanaf 1770 ging hij rondtoeren met zijn paardenacts, die al snel gezelschap kregen van andere dieren, acrobaten, clowns en evenwichtskunstenaars. Daar kwamen zoveel mensen op af dat er houten circustheaters nodig waren om het publiek te herbergen. Met een dergelijk paardenspel reisde de Duitse circusbaas Wilhelm Carré sinds 1864 vanaf de Haagse mei-kermis tot en met de Amsterdamse september-kermis het land af. Het succes is zo groot dat in 1866 al gespeculeerd wordt op de levensvatbaarheid van een vast circusgebouw. Het jaar erop mag hij zijn tent een half jaar in de tuin van het Paleis voor Volksvlijt in Amsterdam opslaan. Zoon Oscar Carré neemt de boel rond 1870 van zijn vader over, in 1875 krijgt Oscar's plan om in Amsterdam een stenen circus op te richten vaste contouren. In samenwerking met toenmalig Artis-directeur Westerman en na het nodige getouwtrek met de gemeente over de locatie van het gebouw, de speelperiode en een door Carré geëist monopolie, komt het er dan toch: een vierkant, stenen circusgebouw aan de Amstel met een ronde piste, een toneelopening (waarschijnlijk naar een idee van Oscar Carré) en tweeduizend zitplaatsen. Men is vol lof over de rijk gedecoreerde voorzijde en de immense kap die over 26 meter het gebouw zonder zichtbare ondersteuning overspant.

De Carré-dynastie kent na de opening van

het gebouw in december 1887 nog veel diepte- en hoogtepunten, zoals in 1891 de ramp met de circustrein die Oscar's vrouw het leven kost, zijn grote populariteit in Nederland, de dood van zijn tweede vrouw, zijn ziekte, de verkoop van de complete inventaris (opgekocht door circus Sarasani) in 1911 en, enkele dagen daarna, zijn overlijden.

Tweede leven

Met de dood van Oscar begint het tweede leven van Carré, zoals het derde hoofdstuk van *Een plek om lief te hebben* terecht heet. Vanaf nu gaat het boek voornamelijk over het gebouw, de schier eindeloze reeks verbouwingen, over artiesten, revue's en boksgala's, over falende en succesvolle directies, de goede en de slechte jaren. Een episode die eruit springt is het verhaal van de wat overmoedige toneelschrijver Herman Heijermans die per 1 augustus 1920 Carré voor vierduizend gulden per week een jaar lang huurde om er met een eigen gezelschap zijn stukken te spelen. Ook saillant is de deerniswekkende poging van nazaat Ernst Carré (ondanks de forse erfenis van zijn vader als circusartiest aan lager wal geraakt) om tijdens de Tweede Wereldoorlog directeur Alex Wunnink bij de Duitse bezetter in een kwaad daglicht te stellen. Dit in de hoop het theater weer terug te brengen in de familieschoot.

Naast de maatschappelijke ontwikkelingen komt ook het artistieke wel en wee van Carré ruimschoots aan bod. Een indrukwekkende rij artiesten, gezelschappen, musicals, producenten, concerten, theater- en dansvoorstellingen passeert in dit rijke boek de revue. Enige minpuntje is het kleine formaat van een aantal zwart-wit foto's. Die steken wat pover af bij de vele, in full color afgedrukte affiches en toegangsbiljetten van de duizenden voorstellingen die sinds 1887 in Carré moeten hebben plaatsgevonden. Maar afgezien daarvan geeft *Een plek om lief te hebben* een mooie dwarsdoorsnede van 125 jaar theatergeschiedenis aan de Amstel. Een boek om van te houden. ◀